

Deelrapport 1
Homojongenscohort

outcomes

Dirk Franssens
Maaïke Koning
Harm Hospers

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
Inleiding	3
<i>Werving</i>	4
<i>Schaalconstructies</i>	5
<i>Presentatie van de resultaten</i>	6
Resultaten	7
<i>Demografische beschrijving kwalitatieve studie</i>	7
<i>Demografische beschrijving kwantitatieve studie</i>	8
<i>Coming-out</i>	9
<i>Seksuele geschiedenis</i>	14
<i>Seksueel gedrag voorgaande 6 maanden</i>	17
Seksueel gedrag met vaste partners.....	18
Seksueel gedrag met losse en regular partners.....	19
Losse partners.....	19
Regular partners.....	20
<i>Determinanten van condoomgebruik</i>	21
<i>HIV-test</i>	22
<i>SOA en Hepatitis-B</i>	23
<i>Acculturatie</i>	23
<i>Internet</i>	25
<i>Vindplaatsen sekspartners</i>	26
<i>Druggebruik</i>	27
<i>Kennis en opvattingen over hiv/aids</i>	28
<i>Discriminatie</i>	29
<i>Geestelijke gezondheid</i>	31
De Rosenberg Self-esteem Scale.....	32
Brief Symptom Inventory.....	32
Tot slot	34

Voorwoord

Bij dit onderzoek zijn veel organisaties en personen behulpzaam geweest. We bedanken met name Paul Harterink en Pjer Vriens voor hun hulp bij de werving van interviewsters en respondenten, en de organisatoren van homo(jongeren)feesten voor hun medewerking aan de offline werving en de vele webmasters voor het plaatsen van oproepen, banners of editorials op hun websites. Jeroen, Frans, Rutger en Ralph bedanken we voor hun wervingsactiviteiten op locaties in het hele land en onze 14 interviewsters voor hun enthousiasme en professionaliteit. En natuurlijk alle jongens die aan het onderzoek deelnemen.

Maastricht, september 2007

Dirk Franssens

Maike Koning

Harm Hospers

Inleiding

Het onderzoek Coming-Out Coming-in en HIV-risico is een project waarin homojongens drie jaar worden gevolgd. Het onderzoek bestaat uit twee delen, een kwalitatieve arm en een kwantitatieve arm. Negenentwintig jongens worden elke 6 maanden geïnterviewd. Daarnaast vullen 185 andere jongens elke 6 maanden een online vragenlijst in over vergelijkbare onderwerpen als in de interviews. Het continu monitoren van deze groep vanaf het begin van de coming-out levert gegevens op met betrekking tot het verloop van het coming-out proces, acculturatie, seksueel risicogedrag, de rol van internet als bron van informatie over homoseksualiteit en over hiv/soa gerelateerde onderwerpen. Het doel van deze jaarlijkse rapportages is om alle partijen die professioneel geïnvolveerd zijn met deze doelgroep, te voorzien van gegevens die relevant kunnen zijn voor beleid of activiteiten. Dit project wordt gefinancierd door het AIDS Fonds.

Voor zowel het kwalitatieve als de kwantitatieve onderzoek golden dezelfde inclusiecriteria: 1. leeftijd tussen 16 en 25 jaar, en 2. niet langer dan een jaar geleden coming-out gehad hebben. Voor beide onderzoeken is toestemming gevraagd aan en verleend door de Ethische Commissie Psychologie van de Universiteit Maastricht.

Het project onderzoekt vier onderwerpen. Het eerste onderwerp betreft seks en relaties. Het tweede onderwerp betreft de ontwikkeling van risicopercepties ten aanzien van hiv en soa. Het derde onderwerp betreft de coming-in in de homowereld. Het vierde en laatste onderwerp van het project betreft de rol die internet speelt in coming-out en coming-in in de homowereld.

De kwalitatieve studie kijkt globaal naar drie thema's, namelijk coming-out, seks en relaties, en acculturatie in de homoscene. Het onderwerp *internet* wordt niet apart uitgevraagd maar wordt in elk van de andere thema's geïntegreerd. Dit is gedaan omdat verwacht werd dat het thema internet al bij de andere thema's spontaan ter sprake zou komen.

De interviews worden afgenomen door een veertiental interviewsters. Deze interviewsters zijn met name werkzaam op soa-poli's van diverse GGD-en in Nederland. Twee interviewsters zijn niet werkzaam op een soa-poli maar wel in een relevant werkveld. De interviewsters hebben een tweedaagse training gehad waarbij zowel aandacht werd besteed aan interviewtechnieken (geen feedback geven, stellen van open vragen, etc.) als aan het inhoudelijke aspect van de studie (inhoud protocol).

De kwantitatieve studie is deels gebaseerd op de landelijke Schorer Monitoronderzoeken en aangevuld met onderwerpen uit de literatuur. Dit onderzoek wordt online uitgevoerd. Online onderzoek biedt de mogelijkheid om vragenlijsten op maat te maken. Dit wil zeggen dat deelnemers alleen items te zien krijgen die voor hen relevant zijn. In de online studie komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Demografie (leeftijd, opleiding, geloof, culturele achtergrond)
- Coming-out (leeftijd coming-out, disclosure, zelfbenoeming, zelfacceptatie, homonegativiteit, coping)
- Seksuele geschiedenis (seksuele ervaring, hiv-test, hep-b vaccinatie)
- Mening over hiv (aids-optimisme)
- Seksueel gedrag met vaste, losse en regular partners
- Acculturatie (deelname homoactiviteiten, betrokkenheid gayscene)

Werving

De respondenten voor de kwalitatieve studie zijn geworven in de periode oktober–december 2006. Er is gebruikt gemaakt van zowel online als offline werving. De online werving bestond uit het chatten met homojongens op www.chatboy.nl en op het forum van www.expreszo.nl. De offline werving vond plaats op homofeesten waar veel jonge homo's op af komen (Pann-feest Utrecht, GayAllicious Arnhem, Lavelöss Maastricht, etc.). Potentiële deelnemers werden door een werver aangesproken met de vraag of ze mee wilden doen aan een interviewstudie over coming-out en alles wat daar mee te maken heeft. Indien een jongen interesse toonde, dan werden zijn contactgegevens genoteerd. Binnen enkele dagen werd contact gezocht en een

afpraak gemaakt voor het eerste interview. Per interview krijgen deelnemers een waardebon van *www.bol.com* ter waarde van €50.

De werving voor de online studie was nagenoeg identiek aan de werving voor de kwalitatieve studie, maar dan aanmerkelijk uitgebreider omdat gestreefd werd naar meer respondenten. De werving vond plaats tussen maart 2007 en mei 2007. Online werd geworven op diverse sites die te maken met homoseksualiteit en coming-out (*www.coc.nl*, *www.expreszo.nl*, *www.gay.nl*, etc.). Verder is een persbericht verstuurd naar zoveel mogelijk sites die homonieuws aanbieden (*www.gay.nl*, *www.kamkrant.nl*, etc.). Ook hebben veel sites voor homojongeren een banner geplaatst met een oproep om mee te doen aan het onderzoek.

Daarnaast zijn er weer wervers naar diverse homofeesten in Nederland geweest (Pann feest Utrecht, Lavelöss Maastricht, etc.) en naar homodisco's en -cafés (Gay Palace Rotterdam; homocafés in Breda, Tilburg, Groningen, Utrecht en Amsterdam). Nadat een potentiële respondent interesse toonde om mee te doen aan het onderzoek, werden zijn contactgegevens genoteerd. Binnen enkele dagen werd de respondent teruggebeld. Nadat de inclusiecriteria waren gecontroleerd en de respondent uitleg had gekregen over de procedure van het onderzoek, kreeg de respondent een e-mail met daarin een inlognaam en een wachtwoord. Voor het invullen van een vragenlijst krijgt een respondent een digitale waardebon van *www.bol.com* ter waarde van €10. Indien een respondent alle zes vragenlijsten invult in de komende 2½ jaar, dan krijgt hij nog een bonus van €40. In totaal krijgt een respondent voor het invullen van 6 vragenlijsten dus €100 aan digitale waardebonnen.

Schaalconstructies

In de vragenlijst zijn een aantal concepten met meerdere items gemeten. Het gaat hierbij met name om aids-optimisme, zelfacceptatie homoseksualiteit en geïnternaliseerde homonegativiteit, een aantal gezondheidsschalen (Self-Esteem, Brief Symptom Inventory depressie en angst), en de schalen die determinanten van seksueel gedrag met nieuwe partners meten (Theory of Planned Behavior). Indien de items een goede betrouwbaarheidsscore hadden werden somscores berekend. Op basis van de betrouwbaarheids- en factoranalyses is besloten uit sommige schalen

een of meerdere items weg te laten. De gemiddelden, range, aantal items en betrouwbaarheidsindices zijn samengevat in Tabel 1.

Tabel 1. Betrouwbaarheidsanalyse van de schalen die in de analyse worden gebruikt.

Schaal	Gemiddelde van de schaal en range	Cronbach α	Aantal items	N
Aids-optimisme	0.88 (0.24 – 1.62)	.80	10	185
Acceptatie eigen homoseksualiteit	2.70 (1.89 – 3.23)	.79	11	185
Geïnternaliseerde homonegativiteit	2.19 (1.80 – 2.52)	.71	4	185
Rosenberg Self-Esteem Scale	2.16 (1.64 – 2.58)	.87	10	185
Brief Symptom Inventory - Depressie	1.12 (0.39 – 1.52)	.88	6	185
Brief Symptom Inventory - Angst	0.94 (0.54 – 1.47)	.88	6	185
Beliefs nieuwe partner	0.79 (-0.96 – 1.56)	.72	10	185
Sociale invloed nieuwe partner	0.72 (0.13 – 1.25)	.67	5	185
Persoonlijke norm nieuwe partner	0.98 (0.72 – 1.41)	.80	4	185
Eigen-effectiviteit nieuwe partner	1.01 (0.35 – 1.55)	.87	12	185

Presentatie van de resultaten

Bij de beschrijving van de resultaten is er voor gekozen om de uitkomsten van de kwantitatieve studie en de uitkomsten van de kwalitatieve studie *per onderwerp* te bespreken. Citaten uit de interviews zijn gekozen om de kwantitatieve resultaten te illustreren en in context te plaatsen.

Resultaten

Demografische beschrijving kwalitatieve studie

Respondenten variëren in leeftijd van 16 tot 25 jaar (Tabel 2). De gemiddelde leeftijd is 19.1 jaar (mediaan: 18 jaar).

Tabel 2. Frequentieverdeling leeftijd; absolute aantallen (N=29).

16 jaar	4
17 jaar	4
18 jaar	8
19 jaar	4
20 jaar	1
21 jaar	2
22 jaar	4
24 jaar	1
25 jaar	1

Bijna de helft van de respondenten (44.8%) woont in grote(re) steden en 55.2% woont in kleinere steden. Zestien respondenten wonen nog thuis bij de ouders, 10 op kamers en 1 zelfstandig.

In Tabel 3 is weer gegeven wat de hoogste opleiding is die de respondenten genoten hebben of waar ze nog mee bezig zijn. Op één respondent na is iedereen op dit moment bezig met school of studie.

Tabel 3. Frequentieverdeling opleidingsniveau (N=28).

MBO	7
HAVO/WO	7
HBO	5
WO	9
Werk	1

Aan de respondenten is gevraagd of ze religieus zijn en of ze religieus zijn opgevoed. Achttien jongens zijn niet religieus, 7 jongens wel (van vier jongens onbekend). Dertien zijn religieus opgevoed, 14 niet (van twee jongens onbekend).

Demografische beschrijving kwantitatieve studie

Respondenten variëren in leeftijd van 16 tot 26 jaar (zie Tabel 4). De gemiddelde leeftijd is 18.8 jaar (mediaan: 18 jaar). Tachtig procent van de respondenten is 20 jaar of jonger.

Tabel 4. Frequentieverdeling leeftijd (N=185).

16 jaar	12%
17 jaar	22%
18 jaar	18%
19 jaar	17%
20 jaar	11%
21 jaar	7%
22 jaar	3%
23 jaar	4%
24 jaar	4%
25 jaar	2%
26 jaar	<1%

Van de respondenten woont 72% nog thuis bij de ouders, 21% woont op kamers en 7% woont zelfstandig. Circa de helft (52%) van de respondenten woont in kleinere woonplaatsen, de andere helft in grotere steden.

In Tabel 5 is weergegeven wat de hoogste opleiding is die de respondenten genoten hebben of waar ze nog mee bezig zijn. Meer dan driekwart van de respondenten (77%) is momenteel bezig met school of studie en 22% heeft een betaalde baan. Drie jongens (2%) zitten niet op school en hebben geen betaalde baan. Bijna tweederde (62%) van de respondenten volgt een hogere opleiding of heeft deze afgerond.

Tabel 5. Frequentieverdeling opleidingsniveau (N=183).

Basisschool/LBO	0%
VMBO	9%
MBO	29%
HAVO/WO	30%
HBO	18%
WO	14%

Van de respondenten had 89% een Nederlandse culturele achtergrond, 8% zowel een Nederlandse als een niet-Nederlandse achtergrond, en 3% een niet-Nederlandse achtergrond. Tabel 6 geeft een overzicht van de twee laatstgenoemde groepen.

Tabel 6. Frequentieverdeling culturele achtergrond (N=22, absolute aantallen).

Surinaams	4
Antilliaans	3
Indisch	2
Turks	1
Oost-Europees	1
Overig	11

Van de respondenten geeft 84% aan geen geloofsovertuiging te hebben, 12% geeft aan enigszins gelovig te zijn en 3% geeft aan gelovig te zijn. Ongeveer driekwart van de ouders (73%) is niet gelovig, een kwart (27%) is wel gelovig.

Dertig procent van de respondenten doet niet aan sport. Van de jongens die wel aan sport doen, doet 80% (N=104) alleen aan een individuele sport, 9% (N=12) alleen aan een teamsport, en 11% zowel aan een individuele als aan een teamsport (N=14). Van de respondenten die aan sport doen, gaat 52% naar de sportschool. Die jongens gaan gemiddeld 3.7 uren per week naar de sportschool (mediaan: 3 uur).

Coming-out

Gemiddeld hadden respondenten 7 maanden voor het invullen van de vragenlijst hun coming-out gehad. Van de respondenten voelt tweederde zich uitsluitend

aangetrokken tot jongens, een kwart voornamelijk tot jongens en 7% net zoveel tot jongens als tot meisjes (zie Tabel 7). Naast seksuele aantrekking is ook gevraagd naar seksuele identiteit: 84% beschouwt zichzelf als homoseksueel, 16% als biseksueel.

Tabel 7. Frequentieverdeling seksuele aantrekking (N=185).

Uitsluitend tot jongens	68%
Voornamelijk tot jongens	25%
Net zoveel tot jongens als tot meisjes	7%

De gemiddelde leeftijd waarop respondenten merkten dat ze zich aangetrokken voelden tot jongens was 13.4 jaar. In de kwalitatieve studie werd de manier waarop de respondenten merkten dat ze zich aangetrokken voelden tot jongens uitgevraagd. Wat hierbij vooral naar voren kwam is dat in de meeste gevallen de respondenten hierachter kwamen omdat ze gevoelens kregen voor een bepaalde jongen in hun omgeving (klas, buurt, werk), of dat de respondenten merkten dat ze zich niet aangetrokken voelden tot meisjes.

“Toen vond ik iemand leuk en dat was voor de verandering geen meisje. Ik gymde met hem en na een half jaar begon ik er opeens over na te denken dat ik hem best wel leuk vond en ik had zoiets van, ja je vindt hem echt leuk dus misschien val ik wel op jongens.” [R01]

“Ik had toen een vriendin. Toen zij op een gegeven moment mijn hand op haar borst legde toen had ik zoiets van wat moet ik hiermee, ik vond het drie keer niks. En toen was het voor mij vrij duidelijk dat ik met een meisje niet verder zou komen dan leuk en aardig vinden.” [R02]

Gemiddeld waren ze 16.2 jaar toen ze zichzelf als homo- of biseksueel gingen beschouwen.

“Als je dan op zo’n punt aankomt waarbij je het voor jezelf accepteert dan valt het kwartje zeg maar, van hé oké nou is het echt gewoon pats boem, nou echt helemaal officieel. Voor jezelf dan in ieder geval.” [R01]

“Ik was er al heel vroeg bij, op mij 15e wist ik het al van mezelf dat ik homo was maar toen ben ik er nog niet voor uitgekomen. Ja, zoals een hetero zich

tot het andere geslacht voelt aangetrokken, zo vind je zelf iemand van je eigen geslacht aantrekkelijk.” [R03]

De gemiddelde leeftijd waarop de respondenten hun coming-out gehad hebben is 17.8 jaar. Bovenstaande resultaten met betrekking tot coming-out *milestones* zijn samengevat in Tabel 8.

Tabel 8. Gemiddelde leeftijd (sd) coming-out milestones (N=185).

Leeftijd aangetrokken tot jongens	13,4 (2,87)
Leeftijd als homoseksueel beschouwen	16,2 (2,45)
Leeftijd coming-out	17,8 (3,50)
Aantal maanden uit de kast	7,1 (4,74)

Er is aan respondenten gevraagd aan wie ze *zelf* verteld hebben dat ze op jongens vallen (disclosure; zie Tabel 9). Van de respondenten heeft 89% het zelf verteld tegen zijn moeder, 83% tegen beste heterovriendinnen, en 80% tegen homovrienden. Een minderheid heeft het zelf verteld tegen overige familieleden (15%), tegen de huisarts (33%) en tegen medescholieren of collega's (respectievelijk 41% en 42%). In Tabel 9 staat ook weergegeven wat de gemiddelde scores zijn op de vraag *hoe moeilijk* respondenten het vonden om het te vertellen (tegen de mensen tegen wie ze het gezegd hebben). De schaal loopt van 1 (heel makkelijk) tot 5 (heel moeilijk). Voor gezinsleden (m.n., moeder, vader, broers) en overige familie geldt dat ze het relatief moeilijk vonden om het tegen hen te vertellen. Voor de overige categorieën geldt dat ze het makkelijker vonden.

“Voordat ik het echt tegen mijn ouders ging vertellen heb ik het tegen een vriendin verteld, want tegen je ouders is toch wel veel moeilijker nog dan tegen een vriendin vertellen.” [R04]

Aan respondenten is ook gevraagd in welke mate de mensen aan wie ze het verteld hadden, hun homoseksualiteit accepteerden. De schaal loopt van 1 (helemaal niet) tot 5 (helemaal wel). Acceptatie van degenen aan wie men het zelf verteld heeft, is gemiddeld genomen bijzonder hoog. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat men wellicht eerder geneigd zal zijn het te vertellen aan mensen van wie men verwacht dat ze het zullen accepteren.

Tabel 9. Disclosure, moeilijkheid en acceptatie.

	Disclosure	Moeilijkheid	Acceptatie
Moeder	89%	3,5	4,4
Beste heterovriendinnen	83%	2,2	4,8
Homovrienden	80%	1,4	4,9
Zussen ¹	74%	2,6	4,7
Beste heterovrienden	66%	3,1	4,4
Vader	64%	3,8	4,4
Broers ²	44%	3,3	4,4
Directe collega's ³	42%	2,6	4,1
Medescholieren/studenten ⁴	41%	2,9	3,9
Huisarts	33%	2,2	4,9
Andere familieleden	15%	3,4	4,1

¹ Percentage van jongens die 1 of meer zussen hebben (N=96)

² Percentage van jongens die 1 of meer broers hebben (N=114)

³ Percentage van jongens die werken (N=30)

⁴ Percentage van jongens die nog op school zitten (N=140)

“Ja, mijn moeder was er helemaal overrompeld van. Ze was helemaal in huilen uitgebarsten. Ze wist niet wat ze er mee aan moest. Ze hoopte dat het een opvliegging was, of dat ik het maar dacht. Eerst dacht ze dat het een grapje was en dat vond ze niet leuk en ik zeg: ja, het is geen grapje. En mijn moeder was toen helemaal overstuur, echt overstuur.” [R05]

“De reactie van m'n moeder was wel grappig, want ik zei zo dat ik iets moest vertellen. En toen vroeg ze: ben je homoseksueel? Alleen dat was als grap bedoeld om het ijs een beetje te breken. Ik zei zo van ja haha.” [R06]

“Ik had dus een vriendin, en daar vertelde ik alles aan. Dus ik typte in op MSN, ik twijfel de laatste tijd een beetje aan mijn geaardheid. Heel voorzichtig brengen, kijken hoe zij reageert. Toen drukte ik op enter en ik had echt zoiets van: oh God wat ik nu terug ga krijgen. Er stond er godzijdank van: nou dat maakt toch helemaal niet uit joh. Dat was heel fijn.” [R06]

Er is aan respondenten gevraagd om met behulp van een slider (VAS-schaal, 0 = helemaal niet geaccepteerd, 100 = helemaal geaccepteerd) aan te geven in welke

mate ze hun eigen homo- of biseksualiteit accepteren. Uit de resultaten blijkt dat de zelf-acceptatie in het algemeen hoog is (zie Tabel 10). Een vijfde van de respondenten accepteert zijn homo- of biseksualiteit in mindere mate (score ≤ 80).

Tabel 10. Scoreverdeling acceptatie eigen homo- of biseksualiteit (N=185).

0-20	0%
21-40	3%
41-60	6%
61-80	11%
81-100	80%

“Toen kreeg ik een pop-up op de computer, een gay pop-up en dat vond ik blijkbaar interessant. Daar heb ik op geklikt, dan kom je op die sites met plaatjes en het interesseerde me steeds meer. Het was echt heel snel zo van: hé dit vind ik leuk, dus ik ben homo. Oké. Het was echt heel simpel voor mijzelf om te accepteren. Ik vond het voor mezelf ook niet erg.” [R07]

“Ik voel me echt homo, niet biseksueel. Maar nee, om nou te zeggen ik ben er blij mee. Ik accepteer mezelf wel, ik heb er wel vrede mee, dat zeer zeker. Maar er blij mee zijn, is weer iets anders. Omdat het je leven toch een stuk moeilijker maakt.” [R08]

Tweederde van de respondenten zegt informatie over coming-out gezocht te hebben vóór hun coming-out. De bronnen van informatie staan in Tabel 11. Degenen die gezocht hebben naar informatie gebruikten bijna zonder uitzondering internet als informatiebron. Ook kreeg bijna de helft (42%) informatie van homoseksuele vrienden.

“Het Expresso forum dat vond ik wel heel bijzonder, het is gewoon een forum waar allemaal jongens en meiden zijn die homoseksueel of biseksueel zijn. Dat vond ik dan wel heel grappig, omdat misschien was dat ook wel een stukje zekerheid voor mij. Want die mensen die praten daar ook gewoon over, over van alles. “ [R09]

“Ik kwam bij comingout.nl en daar kon je gewoon anoniem je verhaal kwijt. En je krijgt ook gewoon goed antwoord. En ook omdat je weet dat die mensen hetzelfde hebben meegemaakt. Internet was voor mij heel fijn.” [R06]

Tabel 11. Informatiebronnen coming-out (N=123).

Internet	90%
Vrienden die homoseksueel zijn	42%
Homotijdschriften	24%
Boeken middelbare school	11%
Bibliotheek	6%
COC	6%
Huisarts	0%
Anders	8%

Respondenten konden meerdere antwoorden aankruisen

Aan de respondenten die internet hebben gebruikt als informatiebron, is gevraagd op welke manier ze dat geholpen heeft. Met name werden *Inzicht gekregen in de homowereld* en *Niet alleen staan met problemen genoemd* (zie Tabel 12).

Tabel 12. Manieren waarop internet-informatie geholpen heeft (N=111).

Meer inzicht homowereld	80%
Niet alleen staan bij problemen	76%
Acceptatie homoseksualiteit	61%
Meer vertrouwen eigen coming-out	53%
Tips maakten coming-out makkelijker	32%
Ontdekken op jongens vallen	32%

Respondenten konden meerdere antwoorden aankruisen

Seksuele geschiedenis

Twaalf procent van de respondenten heeft nog nooit seks gehad met een jongen. Tweeëndertig procent rapporteerde ooit seks gehad te hebben met een meisje. De gemiddelde leeftijd waarop men voor het eerst seks had met een jongen was 16.6 jaar (mediaan: 17 jaar; range 9-25 jaar). De eerste jongen met wie ze seks hadden was gemiddeld 2 jaar ouder (18.7 jaar). Zesenzestig procent heeft zijn eerste seksuele ervaring met een jongen vóór zijn coming-out gehad.

“Mijn eerste keer seks, het idee dat ik met een jongen seks aan het hebben was, was aan de ene kant zo niet te begrijpen en raar, en aan de andere kant was het ook weer zo kloppend. Ja ik vond het hartstikke fijn.” [R10]

“Toen ik eenmaal een relatie had hadden wij toch vrij snel seks. Ik was er wel benieuwd naar hoor, en ik was er ook wel aan toe.” [R11]

In de vragenlijst werd tevens gevraagd een schatting te maken van het aantal sekspartners dat met tot nu toe gehad. Van de antwoorden boven de 10 partners zijn categorieën gemaakt. Zeventig procent heeft gedurende zijn leven met 5 of minder jongens seks gehad (zie Tabel 13).

Tabel 13. Frequentieverdeling aantal mannelijke sekspartners gedurende het hele leven (N=163).

1	20%
2	17%
3	10%
4	14%
5	9%
6	4%
7	6%
8	4%
9	2%
10	4%
11-20	5%
> 20	5%

Er is aan respondenten gevraagd of ze de eerste keer dat ze anale seks hadden met een jongen condooms gebruikt hebben. Van de respondenten die ooit anale seks hebben gehad (N=113), zegt 57% de eerste keer condooms te hebben gebruikt.

“Ik heb bij anale seks alleen maar condooms gebruikt want we hebben ons nog niet getest dus doen we het maar ff zo. Bij orale seks gebruik ik geen condoom.” [R12]

“De eerste keer anale seks was onveilig want ja, ik had nog nooit seks gehad die besmettelijk kon zijn en hij had wel 1 vriend gehad, maar nog nooit anale

seks gehad. En om dan naar de drogist te gaan om een setje condooms en wat glijmiddel te halen, dat is best wel een grote stap.” [R13]

Van de respondenten die ooit een vaste relatie hebben gehad met een jongen (N=108), heeft 58% in totaal één vaste relatie gehad, 28% twee vaste relaties, 12% drie vaste relaties, en 3% 5 vaste relaties.

“Voor mij is een vaste relatie als iemand meegaat naar mijn ouders. Dan is het echt officieel.” [R14]

“Een vaste relatie is dat je exclusief voor elkaar bent, en dat vind ik erg belangrijk. Geen seks met anderen.” [R13]

Er is ook gevraagd waar ze hun eerste vaste partner hebben ontmoet (zie Tabel 14). Het merendeel van de respondenten heeft de eerste vaste partner ontmoet op internet (63%). Aan de respondenten die meer dan één vaste relatie hebben gehad, is ook gevraagd waar ze hun laatste vaste partner hebben ontmoet (zie Tabel 15). Opvallend is, dat internet nog steeds de belangrijkste bron is, maar dat het aandeel van internet kleiner is (48%) dan bij de eerste vaste partner. Men heeft vaker vaste partners ontmoet via vrienden (22%) en tijdens het uitgaan in de homoscène (17%).

Tabel 14. Vindplaats eerste vaste partner (N=108).

Internet	63%
Via vrienden	15%
Tijdens uitgaan in de homoscène	8%
Op school	8%
Tijdens uitgaan in heteroscène	4%
Via het werk	2%

Tabel 15. Vindplaats laatste vaste partner (N=46).

Internet	48%
Via vrienden	22%
Tijdens uitgaan in de homoscène	17%
Via het werk	7%
Via homojongerenvereniging	4%
Via de sportvereniging	7%

Van de respondenten die ooit een vaste relatie hebben gehad, was de gemiddelde relatieduur met de *eerste* vaste partner 4.2 maanden (mediaan: 4; zie Tabel 16).

Tabel 16. *Frequentieverdeling van relatieduur eerste vaste partner (N=108).*

1 maand	12%
2 maanden	15%
3 maanden	19%
4 maanden	12%
5 maanden	6%
6 maanden	8%
> 6 maanden	29%

Aan respondenten is ook gevraagd of ze ooit een vaste relatie met een meisje gehad hebben en of dit voor of na de coming-out was. De helft heeft nooit een vaste relatie met een meisje gehad, 44% heeft vóór zijn coming-out een vaste relatie met een meisje gehad, 5% had tijdens coming-out een vaste relatie met een meisje, en 1% heeft een relatie met een meisje na de coming-out gehad.

Aan de respondenten die nog nooit een vaste relatie met een jongen hebben gehad (N=76), hebben we gevraagd of ze behoefte hebben aan een vaste relatie met een jongen. Verreweg de meeste jongens hebben behoefte aan een vaste relatie (zie Tabel 17).

Tabel 17. *Frequentieverdeling van behoefte hebben aan een vaste relatie (N=76)*

Geen behoefte	1%
Weinig behoefte	3%
Misschien wel, misschien niet	17%
Enigszins behoefte	54%
Veel behoefte	25%

Seksueel gedrag voorgaande 6 maanden

Naast seksuele ervaring is ook gevraagd naar recent seksueel gedrag. Daarbij werd ten eerste gekeken naar seksueel gedrag met vaste partners. Daarnaast is gevraagd naar seksueel gedrag met jongens met wie men geen vaste relatie had. Uit het

laatste Monitoronderzoek (Hospers, Dörfler & Zuilhof, 2006) bleek dat een substantieel deel van de laatste losse sekspartners, partners waren waarmee men vaker dan één keer seks had gehad. Bij de voorbereiding van dit onderzoek kregen we soortgelijke anekdotische informatie. Om die reden hebben we onderscheid gemaakt tussen éénmalige losse sekspartners en regular sekspartners. Eenmalige losse sekspartners zijn dus jongens met wie respondenten één keer seks hebben gehad, terwijl regular sekspartners jongens zijn met wie ze vaker seks hebben (gehad), maar waar ze geen vaste relatie mee hebben.

Van de respondenten had 23% het voorafgaande half jaar geen vaste, losse, of regular partners gehad. Drieënveertig procent had seks met een vaste partner, 42% met een losse partner en 47% met een regular partner. Ongeveer een derde van de respondenten (35%) had seks met één soort partner, 42% met een combinatie van partners (zie Tabel 18).

Tabel 18. Seks met losse, regular en vaste partners in het voorafgaande half jaar (N=185).

Geen partners	23%
Uitsluitend losse partners	10%
Uitsluitend regular partners	9%
Uitsluitend vaste partners	16%
Losse en regular partners	15%
Losse en vaste partners	4%
Regular en vaste partners	10%
Losse, regular en vaste partners	13%

Seksueel gedrag met vaste partners

In totaal gaf 47% van de respondenten aan dat zij de voorgaande 6 maanden een vaste relatie met een jongen hadden. Van deze relaties was 54% op het moment van invullen van de vragenlijst beëindigd. Van de relaties die nog aan waren tijdens het invullen is de gemiddelde relatieduur 8.3 maanden (mediaan: 4 maanden; zie Tabel 19).

Tabel 19. Frequentieverdeling van relatieduur huidige vaste partners (N=40.)

Korter dan 6 maanden	65%
Tussen de 6 en 12 maanden	13%
Tussen 12 en 18 maanden	13%
Langer dan 18 maanden	10%

Van de jongens die in de voorgaande zes maanden een vaste partner hadden, heeft 10% geen seks gehad, 33% wel seks maar geen anale seks, en 57% anale seks. Van degene die anale seks hadden, gebruikte 28% altijd een condoom, terwijl de overige 73% niet altijd condooms gebruikte. Van de respondenten met een vaste partner hadden, rapporteerde 42% dus onbeschermdde anale seks.

Van de 40 jongens die op het moment van invullen een vaste relatie hadden, hadden 22 ooit gesproken over seks met andere jongens naast de relatie. Van hen hebben 4 er geen afspraken over gemaakt en 16 jongens hebben de afspraak om monogaam te zijn (2 jongens *Andere afspraak*).

“Ik heb heel veel dates gehad, waarbij ik ook seks had, maar nu ik een vaste relatie heb, ben ik wel monogaam.” [R12]

“We zijn echt wel vriendje vriendje, niemand komt erbij niemand komt ertussen. We hebben het er ook helemaal over gehad: wat versta jij onder vreemdgaan en wat gebeurt er als één van ons vreemdgaat.” [R13]

Seksueel gedrag met losse en regular partners.

Van de respondenten gaf 69% aan dat zij in de 6 maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst seks hadden met een losse of een regular partner. Van deze jongens heeft 24% alleen seks gehad met een eenmalige losse partner, 31% alleen seks gehad met een regular partner, en 45% zowel met een eenmalige losse als met regular partners seks gehad.

Losse partners

Van de respondenten die in de 6 maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst seks hadden met een losse partner (N=78), heeft 43% geen anale seks gehad. Van de respondenten die wel anale seks hebben gehad, heeft 42% altijd condooms gebruikt en 58% niet altijd. Van de hele groep respondenten die seks met losse partners hadden, rapporteerde 33% dus onbeschermdde anale seks.

Het gemiddeld aantal losse sekspartners in de 6 maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst is 3 (mediaan 2; range: 1-20). Ongeveer een derde deel (29%) van de respondenten heeft één losse sekspartner gehad in de afgelopen 6 maanden, 32% twee en 39% drie of meer (zie Tabel 20).

“Seks is voor mij ook niet de liefde bedrijven, seks is voor mij eigenlijk gewoon je lustbevrediging. Ja, er zijn ook mensen die je niet kent dus je spreekt af, nou zin? Ja oké, daar en daar over tien minuten sta ik er. Gewoon een blik en als t niet klikt dan doe ik het niet, en als het wel klikt dan ga je met een onbekende mee.” [R14]

Tabel 20. Frequentieverdeling aantal losse sekspartners in de 6 maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst (N=78).

1 losse partner	29%
2 losse partners	32%
3 losse partners	13%
4 losse partners	9%
5 losse partners	9%
Meer dan 5 losse partners	8%

Regular partners

Van de respondenten die in de 6 maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst seks hadden met een regular partner (N=86), heeft 39% geen anale seks gehad. Van de respondenten die wel anale seks hebben gehad, heeft 45% altijd condooms gebruikt en 55% niet altijd. Van de hele groep respondenten die seks met regular partners hadden, rapporteerde 33% dus onbeschermd anale seks.

Het gemiddelde aantal regular sekspartners in de 6 maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst is 1.5 (mediaan 1; range: 1-6). Van deze respondenten heeft 61% één regular partner gehad, 30% twee regular partners, en 9% drie of meer regular partners.

“Ze noemen altijd wel eens neukertjes ofzo, dat is iemand waarvan je denkt kan het vaste relatie worden of niet? En dat je eigenlijk ook een beetje weet van mwa, maar toch hou je het maar even aan.” [R15]

Determinanten van condoomgebruik

De Theory of Planned Behavior (TPB; Ajzen, 1991) is als theoretisch kader gebruikt bij de vragen betreffende de determinanten van condoomgebruik bij anale seks met een nieuwe partner (i.e. een toekomstige partner, ongeacht of dat een vaste, losse of regular partner zal zijn/worden). De theorie zegt dat iemands intentie de beste voorspeller voor gedrag is. Intentie wordt op zijn beurt weer bepaald door drie factoren: beliefs (voor- en nadelen) over condoomgebruik met een nieuwe partner, de sociale invloed, en de inschatting van de eigen vaardigheden met betrekking tot condoomgebruik (perceived behavioral control of eigen-effectiviteit).

Aangezien dit de eerste van 6 metingen is, zijn nu gedragsdeterminanten gemeten. Deze zullen worden gebruikt om gedrag op de tweede meting te voorspellen. Hier wordt nu volstaan met het presenteren van de relatie tussen intentie enerzijds en de drie voorspellers van intentie anderzijds.

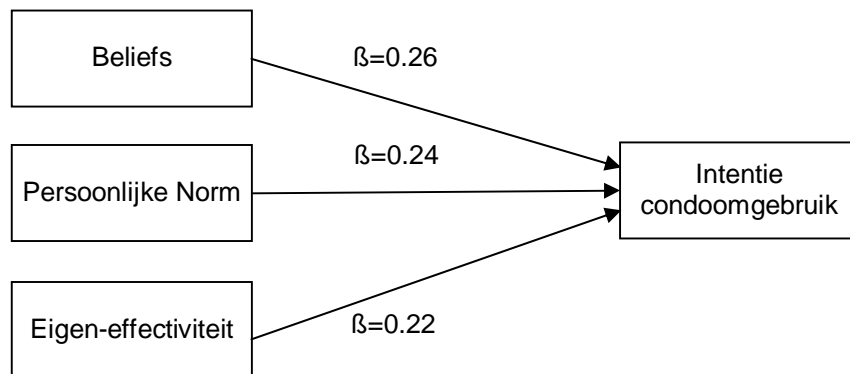
In Tabel 21 staan de correlaties vermeld van de determinanten enerzijds en de intentie om condooms te gebruiken met een nieuwe partner anderzijds. Wat opvalt is de substantiële correlatie tussen persoonlijke norm en de intentie. Daarnaast is er een sterke samenhang tussen beliefs en eigen-effectiviteit enerzijds en de intentie anderzijds. Een positieve intentie om condooms te gebruiken is dus gerelateerd aan positieve beliefs en eigen-effectiviteitsverwachtingen en aan de persoonlijke norm die jongens hebben met betrekking tot anale seks met een nieuwe partner.

Tabel 21. Correlaties tussen gedragsdeterminanten van condoomgebruik met een nieuwe partner en de intentie om condooms te gebruiken met een nieuwe partner.

	<u>r met intentie</u>
Beliefs	0.50
Sociale invloed	
- Sociale norm	0.24
- Persoonlijke norm	0.46
Eigen-effectiviteit	0.47

In een regressieanalyse is vervolgens gekeken naar de relatie tussen determinanten en intentie in onderlinge samenhang (zie Figuur 1). Beliefs, persoonlijke norm en

eigen-effectiviteitsinschatting droegen ongeveer in gelijke mate bij aan de voorspelling van intentie (β s respectievelijk 0.26, 0.24 en 0.22). De determinanten verklaren tezamen 35% van de variantie in intentie.

Figuur 1. Theory of Planned Behavior toegepast op condoomgebruik met nieuwe partners. Relaties tussen gedragsdeterminanten en intentie zijn uitgedrukt in gestandaardiseerde regressiecoëfficiënten (β).

HIV-test

Zeventien procent van de respondenten (N=31) heeft ooit een hiv-test gedaan. Van hen had 29% de laatste hiv-test 3 maanden geleden laten doen, 36% tussen 3 en 6 maanden geleden, 23% tussen de 6 en 12 maanden geleden, en 13% langer dan een jaar geleden. Van de 31 jongens die een hiv-test hebben laten doen, waren er 30 hiv-negatief, 1 jongen is de uitslag niet te weten gekomen. Zeventien jongens hebben de laatste test bij een soa-poli of soa-centrum (GGD of ziekenhuis) laten doen, 5 bij de huisarts, 5 bij een bloedonderzoek in het ziekenhuis en 4 elders.

Verder is aan respondenten gevraagd wat de reden was voor de laatste hiv-test. De drie belangrijkste redenen waren: onbeschermd seks gehad hadden (N=12), gewoon status willen weten (N=6), en standaard eenmaal per jaar laten testen (N=2).

“Ik heb me geloof ik van de zomer laten testen (op HIV), bij de huisarts, nou dat was allemaal goed. En ik wil het van de winter weer laten doen, voor de zekerheid. Ik wil ook een keer een SOA test laten doen, maar dat durf ik niet, je hoort de hele tijd enge verhalen over.” [R16]

“ik ben daar altijd heel voorzichtig in, ik laat me om het half jaar testen op HIV en SOA bij de GGD.” [R14]

“Ik heb volgende week een afspraak staan voor een SOA test bij de GGD, want ik moet mijn 2e Hepatitis B spuit gaan halen en dan kun je dat er gelijk bij doen.” [R15]

SOA en Hepatitis-B

Bij acht respondenten zijn ooit een of meerdere soa vastgesteld. Bij één jongen is vastgesteld dat hij hepatitis B had. Van de overige jongens (N=184) is 23% volledig gevaccineerd voor hepatitis B, 14% niet volledig, 36% niet gevaccineerd en 27% weet niet of ze gevaccineerd zijn.

Acculturatie

In de vragenlijst werd aan respondenten gevraagd om aan te geven of zij hadden deelgenomen aan activiteiten die gerelateerd zijn aan de homoscene, zoals het lezen van een homotijdschrift, het lid zijn van een homo-organisatie of het bezoeken van homo-evenementen.

Ruim de helft van de respondenten heeft de afgelopen 6 maanden een homotijdschrift gelezen. Van deze jongens, heeft 75% de *Expreszo* gelezen, de minst gelezen tijdschriften waren de *COC Update* en de *Bodyguard* (beide door 6%; zie Tabel 22).

Tabel 22. Gelezen tijdschriften in de voorafgaande 6 maanden (N=105).

<i>Expreszo</i>	75%
<i>Winq</i>	41%
<i>Squeeze</i>	33%
<i>Gay & Night</i>	25%
<i>Gay Krant</i>	17%
<i>Gay News</i>	8%
<i>COC Update</i>	6%
<i>Bodyguard</i>	6%

Respondenten konden meerdere antwoorden aankruisen

Zeventien jongens (8%) waren in de 6 maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst lid van een homo-organisatie. Vijf jongens waren lid van het COC, 5 van

een zelfstandige homojongeren organisatie, en 5 van een gezelligheidsvereniging voor homojongeren (twee jongens *Andere organisatie*).

Drieënveertig van de respondenten (23%) is in de 6 maanden voorafgaan aan het invullen van de vragenlijst naar een homoactiviteit geweest. Van deze 43 jongens is 56% naar de Amsterdam Canal Pride geweest, 42% naar de Roze Kermis, 37% naar de Roze Zaterdag, en 9% op vakantie geweest naar een plaats die populair is onder homo's.

Aan respondenten is gevraagd of en hoe vaak ze op stap gaan in de *gay scene* (zie Tabel 23). Zesentwintig procent van de jongens (N=48) gaat nooit op stap in de gayscene, 25% (N=47) regelmatig tot vaak.

Tabel 23. *Uitgaansgedrag in de gay scène in de voorafgaande 6 maanden (N=185).*

Nooit	26%
Minder dan 1 keer per maand	19%
Ongeveer 1 keer per maand	30%
Meerdere keren per maand	17%
1 tot 2 keer per week	8%

“Mensen zijn veel losser als bij de hetero’s. Die durven ook bijna op iedereen af te stappen, iedereen vast te nemen. Dat is echt wel een groot verschil. Bij hetero’s durven de jongens eigenlijk moeilijk op de meisjes af te stappen, vaak moeten ze al veel gedronken hebben. En bij de homo’s ja... iedereen pakt je gewoon vast. Je krijgt 3 kussen als je binnenkomt. Het is echt allemaal veel losser.” [R17]

“Ik had verwacht dat het veel erger was, dat het veel meer homoachtig was, veel meer nuchterig, vrouwelijker zoals de media een homo afbeeldt. Ja, ik heb wel een beeld in mijn hoofd, het is een heel strak shirtje heel verwijfd praten en een beetje raar lopen. Maar het is leuk dat je met mensen praat en het is leuk dat je daar andere homo’s tegenkomt. Wat ik er ook leuk aan vind is dat je ook andere meisjes tegenkomt, lesbische meisjes. Dat het heel vrij en relaxed is, dat vind ik er echt leuk aan.” [R18]

Er is aan respondenten gevraagd hoeveel vrienden zich ook aangetrokken voelen tot jongens. Iets meer dan een kwart van de jongens (27%) heeft bijna geen enkele homovriend, voor 42% geldt dat minder dan de helft van hun vrienden ook homo is, 16% zegt dat ongeveer de helft ook op jongens valt, 11% zegt dat meer dan de helft, en 4% zegt dat bijna alle vrienden ook op jongens vallen (zie Tabel 24).

Tabel 24. Frequentieverdeling van aantal vrienden die ook op jongens vallen (N=185).

Bijna niemand	27%
Minder dan de helft	42%
Ongeveer de helft	16%
Meer dan de helft	11%
Bijna allemaal	4%

Tot slot van dit onderdeel hebben we aan respondenten gevraagd om aan te geven op een VAS-schaal (0=helemaal niet verbonden, 100= helemaal wel verbonden), in welke mate ze zich verbonden voelen met de homoscene. De gemiddelde score was 49.7 (range 0 - 100 ; mediaan: 50; zie Tabel 25).

Tabel 25. Frequentieverdeling binding met de gayscene (N=185).

0-20	15%
21-40	23%
41-60	23%
61-80	23%
81-100	15%

Internet

Bijna alle respondenten (99%) hebben wel eens sites bezocht voor homo- en biseksuele jongens (zie Tabel 26). Van deze jongens bezoekt de helft (52%) dagelijks zo'n site.

Tabel 26. Frequentieverdeling bezoeken sites voor homo- en biseksuele jongens in de voorafgaande 6 maanden (N=183).

Minder dan 1 keer per maand	4%
Ongeveer 1 keer per maand	2%
Meerdere keren per maand	12%
1 tot 2 keer per week	7%
2 tot 5 keer per week	24%
Dagelijks	52%

Van de respondenten die wel eens op internet sites bezoeken voor homo- en biseksuele jongens, heeft 84% een profiel op een profielensite voor homoseksuele jongens. Van deze jongens met een profiel, had 62% dit profiel al aangemaakt vóór zijn coming-out.

Viervijfde van de respondenten (79%) die wel eens sites bezoekt voor homo- en biseksuele mannen, heeft wel eens date gehad met een jongen die ze op een chatsite hebben leren kennen. Van deze jongens heeft 33% nooit of meestal geen seks met een chatdates, 41% soms en 25% meestal of altijd (zie Tabel 27).

Tabel 27. Frequentieverdeling van jongens die seks hebben met een chatdate (N=183).

Nooit	12%
Meestal niet	21%
Soms wel, soms niet	41%
Meestal wel	17%
Altijd	8%

Vindplaatsen sekspartners

Van de respondenten die al eens seks gehad hebben, zegt 29% (N=47) wel eens op zoek te zijn naar jongens als ze seks willen hebben (zie Tabel 28 voor de vindplaatsen van sekspartners).

Tabel 28. Vindplaatsen sekspartners (N=47).

Op internet	87%
(homo)café of disco	51%
Op homofeesten/evenementen	26%
Via vrienden of kennissen	19%
Darkroom	11%
Homosauna	6%
Baan/cruising area	4%
Seksfeest	0%

Respondenten konden meerdere antwoorden aankruisen

“Mijn eerste sekservaring was iemand die ik had leren kennen bij het chatten, via de Expresso site. Daarna heb ik veel losse contacten opgedaan via het uitgaansleven. Dat was omdat diegene mij had geïntroduceerd in homoscene, we zijn toen veel wezen stappen en ook naar het Pannfeest geweest. Mijn huidige vriend heb ik weer via internet, chatten, ontmoet.” [R12]

“Ondertussen kende ik nog meer jongens via internet. Bij elke homojongen die je aanspreekt of maar een complimentje naar je maakt denk je dat ze aan het flirten zijn en iets willen op seksueel gebied. Dan ga je denken dat elke homo waar je leuk mee kunt praten een potentieel vriendje is.” [R20]

“Pff denk een stuk of 10 keer, seksuele contacten gehad en soms meerdere keren. Die ontmoet ik meestal via uitgaan of via via. Dan zit je bij vrienden thuis en dan zitten er nog meer mensen bij en zo leer je ook mensen kennen. Maar via internet, nee dat is echt heel zelden.” [R19]

Druggebruik

In de vragenlijst is gevraagd naar druggebruik van acht drugs in de 6 maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst (zie Tabel 29).

Van de respondenten heeft 23% een of meer drugs gebruikt in de 6 maanden, en 77% geen enkele drug. Van de drugs die gebruikt wordt, wordt hasj/weed door de meeste respondenten gebruikt.

Tabel 29. Druggebruik in de 6 maanden voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst(N= 42).

	Nooit	1-5 keer	Maandelijks	Wekelijks	Bijna dagelijks
Hasj of weed	78%	11%	7%	2%	2%
Poppers	96%	3%	1%	<1%	0%
XTC	96%	3%	1%	0%	0%
Cocaine	99%	<1%	1%	0%	0%
Speed	99%	<1%	<1%	0%	0%
Viagra	99%	<1%	0%	0%	0%
Chrystal Meth	99%	<1%	0%	0%	0%
GHB	100%	0%	0%	0%	0%

Kennis en opvattingen over hiv/aids.

Internet blijkt verreweg de grootste bron te zijn van informatie over soa/hiv. Viervijfde van de jongens (82%) zou als eerste op internet gaan zoeken als ze informatie nodig hebben. De meest gebruikte zoektechniek is door de woorden soa/hiv in te geven in een zoekmachine zoals *www.google.nl*. Daarnaast zou 8% naar de GGD gaan, 5% naar de huisarts en 2% zou het aan vrienden vragen.

“Informatie over veilig vrijen heb ik van internet, dat stond destijds op de site van de GGD en op homo.nl geloof ik. Ik ben wel bewust op zoek gegaan naar informatie. Als je seks hebt prima is leuk, maar doe het altijd veilig.” [R14]

“Als ik informatie zou willen hebben over SOA en HIV zou ik op internet zoeken, daar hebben ze echt heel veel sites over.” [R21]

“Ik loop evenveel of minder risico erop (SOA/HIV) als een hetero. Dan menig ander persoon. Als ik dan al SOA zou moeten krijgen dan zou dat van een vieze wc-bril komen.” [R22]

Aan de respondenten is een aantal stellingen voorgelegd over aids-optimisme. Het betreft een tiental stellingen die in landelijk en internationaal onderzoek zijn gebruikt. Deze stellingen zijn inhoudelijk in drie clusters te verdelen: 1. hiv-optimisme, 2. minder noodzaak om veilig te vrijen, en 3. moeite met veilig vrijen.

De gemiddelde scores op de subschalen liggen allemaal dicht bij 0, wat wil zeggen dat men het niet optimistisch is over hiv-infectie, dat men het er niet mee eens is dat er minder noodzaak is om veilig te moeten vrijen, en dat men het er niet mee eens is dat het moeite kost om veilig te vrijen (Tabel 30).

Tabel 30. Gemiddelde scores op de items over aids-optimisme (range: 0 helemaal mee oneens, 4 helemaal mee eens; N=185).

Hiv-optimisme	
Nu er hiv-behandeling is, ben ik minder bang om hiv te krijgen	0,7
Hiv is minder een bedreiging dan vroeger	1,4
Door hiv-behandeling worden minder mensen geïnfecteerd	0,6
Gemiddelde	0,9
Minder noodzaak om veilig te vrijen	
Condooms zijn nu minder noodzakelijk dan vroeger omdat je altijd nog hiv-behandeling kunt gaan gebruiken	0,3
Iemand die hiv-positief is en hiv-behandeling gebruikt, hoeft nu minder op te letten op condoomgebruik	0,2
Nu er hiv-behandeling is, is het voor mij minder noodzakelijk om met condooms te vrijen	0,4
Gemiddelde	0,3
Moeite met veilig vrijen	
Ik ben het zat om altijd op te letten of ik wel veilig vrij	1,2
Ik heb geen zin meer om altijd veilig te moeten vrijen	1,2
Het kost me moeite om altijd veilig te vrijen	1,6
Ik vind het moeilijk om gemotiveerd te blijven om veilig te vrijen	1,2
Gemiddelde	1,3

Discriminatie

Aan respondenten is gevraagd hoe vaak ze in de afgelopen zes maanden gediscrimineerd zijn. Discriminatie is uitgesplitst naar een aantal gedragingen (schelden, belachelijk maken, spugen, slaan en bedreigen) en een drietal situaties (school, werk en vreemden). Uitschelden en belachelijk maken wordt tussen de 5%

en 10% van de jongens gerapporteerd. Spugen, slaan en bedreigen komt zelden voor (zie Tabellen 31-33).

Tabel 31. Frequentie ervaren discriminatie op school (N=140).

School	(bijna) nooit	af en toe	(heel) vaak
Uitschelden	81%	10%	9%
Belachelijk gemaakt	84%	7%	9%
Bespugen	99%	1%	0%
Geslagen	98%	2%	0%
Bedreigd	98%	1%	1%

Tabel 32. Frequentie ervaren discriminatie werk (N=37).

Werk	(bijna) nooit	af en toe	(heel) vaak
Uitschelden	95%	3%	3%
Belachelijk gemaakt	92%	5%	3%
Bespugen	100%	0%	0%
Geslagen	100%	0%	0%
Bedreigd	97%	3%	0%

Tabel 33. Frequentie ervaren discriminatie door vreemden (N=185).

Vreemden	(bijna) nooit	af en toe	(heel) vaak
Uitschelden	82%	12%	6%
Belachelijk gemaakt	88%	6%	6%
Bespugen	98%	2%	0%
Geslagen	99%	0%	1%
Bedreigd	98%	1%	1%

“Op de middelbare school waren dan van die allochtone jongens die zeiden dan van homo, flikker, natte flikker van zulk soort dingen en dat vond ik heel irritant.” [R04]

“Ik ben vroeger wel eens gepest als homo op de middelbare school, toen trok ik me er niks van aan. Toen ik ging werken werd ik ook voor homo uitgeschieden. Toen voelde ik me echt aangevallen. Ik heb het werk neergegoooid en naar huis gegaan.”[R23]

Omdat de jongens meerdere antwoorden konden aankruisen is vervolgens gekeken naar het aantal unieke respondenten dat aangeeft af en toe tot heel vaak last te hebben gehad van discriminatoire handelingen. Van de respondenten die nog op school zitten rapporteert 22% "af en toe", "vaak" of "heel vaak" een of meer gedragingen. Van de respondenten die werken is dat percentage 8%. Twintig procent van de jongens rapporteert "af en toe", "vaak" of "heel vaak" door vreemden blootgesteld te zijn aan een of meer van genoemde gedragingen.

Tot slot is aan respondenten middels een VAS-schaal (0 = heel onvriendelijk, 100 = heel vriendelijk) gevraagd in hoeverre ze een aantal locaties homovriendelijk vinden (zie Tabel 34). Hieruit blijkt dat respondenten hun omgeving (school, werk, sportvereniging, buurt en woonplaats) gemiddeld niet heel homo-onvriendelijk maar ook niet heel homovriendelijk vinden.

Tabel 34. Gemiddelde (mediaan) homovriendelijkheid per locatie (range 0-100).

Werk (N=63)	69
School (N=152)	67
Sportvereniging (N=69)	64
Buurt (N=185)	57
Woonplaats (N=185)	57

Geestelijke gezondheid

Het laatste onderdeel van de vragenlijst ging over geestelijke gezondheid.

Respondenten hebben een tweetal gestandaardiseerde vragenlijsten ingevuld, namelijk de Rosenberg Self-Esteem Scale (RSE) en de Brief Symptom Inventory (BSI).

De Rosenberg Self-esteem Scale

Deze schaal bestaat uit 10 items die op een 4-puntsschaal moeten worden beantwoord (1= helemaal mee oneens; 4= helemaal mee eens). De totale score kan dus variëren van 10 tot 40. Hoe hoger de score op de RSE, hoe meer zelfvertrouwen men heeft. Volgens Rosenberg betekent een gemiddelde score < 20 dat men een laag zelfvertrouwen heeft. Dit betekent dat van de respondenten, slechts 4 deelnemers een laag zelfvertrouwen heeft. De gemiddelde score op de RSE is 31.6 (range: 17-40; mediaan 32).

Brief Symptom Inventory

Respondenten hebben van de BSI de subschalen *depressie* (BSI-DEP, 6 items) schaal en *angst* (BSI-ANG, 6 items) ingevuld. Respondenten hebben een gemiddelde BSI-DEP score van 1.12 (range 0-3.8; mediaan 0.83) en een gemiddelde BSI-ANG score van 0.95 (range 0-4; mediaan 0.67). Deze scores liggen beduidend hoger dan de normscores van een klinisch gezonde populatie, ze liggen dichterbij de normscores van de patiënten. Daarbij is erg belangrijk om op te merken dat deze resultaten met de nodige voorzichtigheid moeten worden benaderd, omdat de beschikbare BSI-normscores betrekking hebben op gegevens van volwassen populaties (en normscores voor een substantiële groep jongens onder de 20 jaar niet voorhanden zijn).

Tot slot is er gekeken naar de samenhang tussen een aantal constructen die te maken hebben met acceptatie van de eigen homoseksualiteit, acceptatie door mensen die weten dat ze op jongens vallen, discriminatie en homovriendelijkheid van de omgeving en depressie, angst en zelfvertrouwen (zie Tabel 35 op de volgende pagina). Hieruit blijkt dat zelfacceptatie significant positief samenhangt met zelfvertrouwen, wat betekent dat hoe meer men zichzelf accepteert, hoe meer zelfvertrouwen men heeft. Daarnaast blijkt er een negatief verband te bestaan tussen geïnternaliseerde homonegativiteit en depressie. Dit betekent dat hoe negatiever respondenten denken over homoseksualiteit, hoe hoger de score op depressie is. Tot slot valt op dat discriminatie op school samenhangt met depressie, angst en zelfvertrouwen. Hoe meer jongens gediscrimineerd worden op school, hoe hoger de scores op depressie en angst en hoe minder zelfvertrouwen respondenten hebben. Hetzelfde patroon is te zien bij discriminatie op het werk en door vreemden.

Tabel 35. Correlaties tussen geestelijke gezondheidsmaten enerzijds en variabelen met betrekking tot zelf-acceptatie, acceptatie door directe omgeving, discriminatie en homovriendelijkheid omgeving (grijze vlakken: $p < .05$).

	Depressie	Angst	Zelfvertrouwen
Zelf-acceptatie (VAS-schaal)	- 0.14	- 0.09	0.25
Geïnternaliseerde homonegativiteit	- 0.20	- 0.11	0.10
Acceptatie door personen aan wie zelf verteld	- 0.09	- 0.04	0.11
Discriminatie			
- School	0.32	0.38	- 0.16
- Werk	0.31	0.35	- 0.34
- Door vreemden	0.36	0.44	- 0.28
Homovriendelijkheid			
- School	- 0.07	- 0.02	0.13
- Werk	- 0.24	- 0.10	0.20
- Buurt	- 0.20	- 0.19	0.28
- Woonplaats	- 0.14	- 0.19	0.12

Tot slot

Het is gebruikelijk een onderzoeksrapport af te sluiten met een conclusie-hoofdstuk. Wij hebben besloten dat niet te doen. De reden daarvoor is dat dit rapport vooral geschreven is als informatiebron voor professionals die betrokken zijn bij het formuleren van beleid of bij het opzetten en uitvoeren van activiteiten voor de doelgroep homojongens in hun coming-out fase. Dit rapport wordt niet verder verspreid dan de groep professionals die op uitnodiging van Schorer deelnemen aan de discussie over deze resultaten. Wij nemen geen voorschot op die discussie. We zijn natuurlijk wel erg benieuwd naar de conclusies die getrokken worden naar aanleiding van dit rapport.